

Pozdravni nagovor varuhinje človekovih pravic dr. Simone Drenik Bavdek na Bled Water Forum (Voda in modro gospodarstvo - nove vodne strategije), 3. junija 2026, Bled_SLO

Spoštovani:

soprog predsednice Republike Slovenije dr. **Aleš Musar**, predsednik upravnega odbora BWF;

g. **Marko Gajić**, soustanovitelj BWF, Slovenija;

ga. **Diana Nausėdienė**, prva dama Republike Litve;

g. **Matjaž Berčon**, direktor Komunale Kranj;

g. **Blaž Veber**, direktor Turistične zveze Bled;

g. **Asad Shirinov**, svetovalec predsednika, Azerbajdžanska državna agencija za vodne vire;

g. **Arif Ibrahim Alkalali**, višji svetovalec namestnika ministra za vode, Ministrstvo za okolje, vode in kmetijstvo, Savdska Arabija;

g. **Ara Mkrtychan**, namestnik ministra za okolje Republike Armenije;

ga. **Asta Speičytė Radzevičienė**, vizionarka, socialna podjetnica in ustanoviteljica Neišnešiotukas | GROWING Lithuania | GROWING Europe, Litva

Spoštovani udeleženci, zaščitniki voda –

vesela sem, da smo danes skupaj prav na Bledu – na kraju, ki vsakokrat opomni, kako dragocena in lepa je voda. Hvala za povabilo in za priložnost, da lahko spregovorim nekaj uvodnih besed.

Varstvo okolja je neločljivo povezano z varovanjem temeljnih človekovih pravic.

Čeprav je Generalna skupščina Združenih narodov leta 2010 priznala človekovo pravico do vode in sanitarij, je to pravico izrecno vključilo v svoje ustave le relativno majhno število držav. Slovenija je ena redkih držav, ki je pravico do pitne vode zapisala v svoji ustavi. To se je zgodilo leta 2016. Člen 70.a jasno navaja, da ima vsakdo pravico do pitne vode; da so vodni viri javno dobro v upravljanju države in da voda za oskrbo prebivalstva ni tržno blago. Na to smo lahko ponosni. Vendar pa nas ta ustavna zaveza tudi zavezuje, da naredimo več, kot smo storili doslej.

Slovenski varuh človekovih pravic dosledno poudarja, da ustavna pravica do pitne vode ne sme ostati zgolj simbolična, ampak jo je treba učinkovito izvajati v praksi. Podobno tudi Agencija Evropske unije za temeljne pravice meni, da je dostop do varne pitne vode tesno povezan s človeškim dostojanstvom, zdravjem, enakostjo in socialno vključenostjo.

Velja govorjena beseda!

Že dolgo poudarjamo, da sama ustavna določba ne more napolniti kozarca z vodo. Rok za uskladitev slovenske zakonodaje s to ustavno pravico je potekel že pred leti, vendar še vedno čakamo na celovite rešitve, ki bi zagotovile njeno izvajanje v praksi, – v vsakem mestu, vasi in gospodinjstvu. Dokler to ne bo doseženo, pravica do pitne vode ostaja odvisna od lokacije ljudi, socialnih okoliščin in odločitev lokalnih oblasti.

Naši pozivi in letna poročila parlamentu so vključevali primere ljudi, ki že vrsto let nimajo zanesljivega dostopa do varne pitne vode. In ne govorim le o romskih naseljih v jugovzhodni Sloveniji. Obravnavali smo tudi posebej opazen primer odklopa oskrbe z vodo materi samohranilki.

Kadarkoli naletimo na takšne primere, imamo opravka s kršitvijo človekovega dostojanstva in ne s tehničnim ali občinskim vprašanjem. Ugotovili smo tudi, da takšne situacije lahko kršijo načelo enakosti pred zakonom in enako obravnavo državljanov.

V tem kontekstu in ker je Slovenija socialna država, bi morala biti pravica do vode enotno urejena na nacionalni ravni, namesto da vsaka občina samostojno določa pogoje, pod katerimi se lahko prekine oskrba s pitno vodo, kot je to v veljavi danes. To bi moralo postati del naše prihodnje vodne strategije.

Ko na dragoceno pitno vodo pogledamo širše, pa se soočamo s podnebnimi spremembami in vse večjimi obremenitvami okolja. Ogrožajo nas suše in zaskrbljujoče stanje podzemnih voda. Poslušamo o omejitvah rabe pitne vode in prejemamo ponavljajoča se opozorila, da jo moramo uprabljati varčno.

Voda torej nikakor ni samoumevna. Zato se lahko pravica do čiste pitne vode zelo hitro znajde pod pritiskom, kar sprva vpliva na najbolj ranljive skupine, sčasoma pa na vsakogar.

Današnja tema – voda in modro gospodarstvo – odpira pomembno vprašanje: ali znamo razvoj načrtovati tako, da bo spoštoval meje narave in človekove pravice? Voda je lahko vir inovacij in zelenih delovnih mest, a modro gospodarstvo vode ne sme zreducirati zgolj na še eno surovino ali priložnost za dobiček. Voda je predvsem javno dobro, skupna odgovornost in temeljna človekova pravica; šele nato gospodarski vir.

Pri Varuhu človekovih pravic smo opredelili tri ključne prednostne naloge za prihodnja leta:

Prvič, izvesti moramo potrebne zakonodajne in sistemske spremembe, ki bodo ustavno pravico do pitne vode zagotovile v vsakdanjem življenju ljudi.

Drugič, upravljanje z vodnimi viri mora biti pregledno in vključujoče – ljudje morajo vedeti, kaj se dogaja z njihovo vodo, in imeti možnost soodločati o tem.

Velja govorjena beseda!

In tretjič, vse odločitve o prostorskem načrtovanju, energetiki, kmetijstvu in industriji morajo zagotoviti varstvo vodnih virov in človekovih pravic že v samem začetku, ne šele v obliki zadnjega popravka.

Gospe in gospodje,

pravica do vode je neločljivo povezana s pravicami do življenja, dostojanstva in zdravja.

Zato zelo cenim, da Blejski vodni forum povezuje znanost, gospodarstvo, politiko in civilno družbo v iskanju inovativnih rešitev za varovanje in trajnostno rabo vodnih virov. Le z združevanjem znanja in odgovornosti bomo lahko prihodnjim generacijam zagotovili to, kar bi moralo biti samoumevno: da iz pipe priteče čista in varna voda – za vse, ne le za nekatere.

Želim vam odprte in konstruktivne razprave, predvsem pa upam, da boste oblikovali številne praktične predloge, ki bodo vključeni v politike, zakonodajo in odločanje.

Hvala za vašo pozornost.